

Javni sektor: v enem letu toliko kot v desetih

19. 01. 2018

Masa plač se je v desetih letih v javnem sektorju* povečala za milijardo evrov, kar je bistveno več kot v gospodarstvu. Prav toliko so vredne aktualne zahteve v javnem sektorju. Te so naravnane izrazito v korist ene skupine in na škodo vseh državljanov in zaposlenih v gospodarstvu. Masa plač v javnem sektorju je v Evropi povprečno za 550 mio EUR nižja od sedanje (pri enaki stopnji razvitosti).

Plače v javnem sektorju že sedaj višje

V javnem sektorju se je masa plač v desetih letih dvignila z 2,7 na 3,8 mrd EUR, kar je porast za več kot milijardo EUR. Bruto plače v javnem sektorju so v 2017 (do nov.) porasle za 2,8 %, kar je več od povprečne rasti plač v RS (2,5 %). Povprečni zaposleni v javnem sektorju že sedaj prejema za 245 EUR višjo bruto plačo od zaposlenega v gospodarstvu, kljub večji varnosti zaposlitve ter odsotnosti povezave z produktivnostjo opravljenega dela (za primerjavo: v sosednji Avstriji so plače v javnem sektorju za okoli 8 % nižje kot v zasebnem). Aktualne plačne zahteve to razliko še večajo. Pred desetimi leti je država za maso plač namenila 20 % vseh proračunskih odhodkov, v zadnjem letu 23 %, aktualne zahteve pa pomenijo celo povišanje na 29 %. Na drugi strani so se v zadnjem desetletju znižale investicije (kot so v ceste in mostove), kar pomeni slabšo infrastrukturo za državljanje.

Javno-finančno nevzdržna zahteva

Slovenija ima v ustavo zapisano fiskalno pravilo, ki povsem jasno določa najvišjo vrednost izdatkov države. Prav tako moramo slediti zavezam Evropske komisije pri doseganju javno-finančnega presežka, kar pomeni, da moramo aktualno hitro rast davčnih prilivov izkoristiti za hitrejše zniževanje javnega dolga. Za plačilo obresti na javni dolg namenjamo blizu 1 mrd EUR letno, še leta 2007 samo 350 mio EUR. Tako je v interesu države Slovenije, da svoj javni dolg čim prej zniža ter s tem poveča manevrski prostor za dodatno zadolževanje ob naslednji krizi.

Kje poiskati denar za javni sektor?

Sredstva za financiranje dviga mase plač v javnem sektorju lahko ob spoštovanju ustave (fiskalnega pravila) zagotovita le nezaželeni ukrepi kot sta nižji socialni transferji gospodinjtvom, torej skrčenje socialne države, ter nižje investicije v javne dobrine. Druga možnost je dvig davkov, pri čemer lahko takšno povišanje odhodkov zagotovi le povišanje davka na dodano vrednost ali pa dvig stroškov dela. Če bi se 1 mrd EUR zbrala preko dohodnine, bi se neto prejemek zaposlenega s povprečno plačo znižal kar za 1.000 EUR na leto.

Princip produktivnosti mora zasledovati tudi javni sektor

Zasebni sektor deluje po pravilu, da rast mase plač ne sme prehitovati rasti produktivnosti. Produktivnost v javnem sektorju se povečuje precej počasneje kot v zasebnem. Iz tega sledi, da morajo tudi plače v javnem sektorju zaostajati za rastjo v zasebnem, kar pa se ne dogaja. Vsakršne zahteve po dvigu plač morajo zato ostati znotraj v proračunu predvidene mase plač. V nasprotnem primeru se lahko soočamo z nezaželenim pregrevanjem gospodarstva, papirnim balonom na trgu nepremičnin in hitro izgubo konkurenčnost slovenskih izvoznikov, ki so ključno prispevali h gospodarskem preobratu po letu 2013.

Priporočilo GZS: NE visokim zahtevam javnega sektorja, DA višjim neto plačam in spoštovanju fiskalnega pravila

Namesto dviga plač javnim uslužbencem naj vlada dodatno razbremeni stroške dela vseh zaposlenih ter ustvarja javno-finančne presežke. Tako bi zavrla prehitro rast povprečne plače v javnem sektorju kot tudi ohranili dolgoročno vzdržno javno blagajno, brez vsakoletnega dviga davkov.

**z javnem sektorjem tu razumemo sektor država (brez gospodarskih družb v večinski državni lasti)*